

УДК 658.12

Яремко В. В.,*студент Національного університету "Острозька академія"**Науковий керівник:**к.е.н., доц. Козак Л.В.*

ОПТИМІЗАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА

Управління джерелами формування майна підприємства є важливою складовою фінансового менеджменту. Воно здійснюється на всіх етапах діяльності, починаючи з моменту створення підприємства, та є основою його стабільного функціонування в довгостроковому періоді.

При визначенні пріоритетності залучення власних чи позикових джерел формування активів підприємство керується вартістю отримання коштів з різних напрямів, складністю та доступністю залучення та його впливом на фінансовий стан. Так, власні кошти позитивно впливають на фінансову стійкість та ліквідність підприємства, проте вимагають використання частки прибутку у формі доходів на капітал, а також не створюють податкового щита. Крім того, нарощення власного капіталу вимагає складних адміністративних процедур. Залучення коштів на кредитних умовах доступне для підприємств з нормальним фінансовим станом і передбачає обов'язкову сплату відсотків, створює ефект податкового щита та забезпечує підвищення чистої рентабельності власного капіталу, водночас обумовлюючи погіршення ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості підприємства [2].

Дослідженням проблематики раціонального формування активів на теоретико-методологічному рівні займалися різні науковці, зокрема О.Я. Базіліська [1], І.А. Бланк [2], М.Д. Білик [4]. Щодо питання оптимізації джерел формування активів, заслуговує уваги модель оптимізації джерел фінансування оборотних активів І.М. Каріки [3], яка забезпечує мінімізацію вартості залучення коштів за збереження нормального рівня поточної ліквідності та коефіцієнта фінансової стійкості, проте не поширюється на фінансування необоротних ак-

тивів та не враховує об'єктивних обмежень можливості залучення коштів з різних джерел.

Враховуючи наявні наукові доробки та їх недоліки, нами пропонується удосконалена модель оптимізації джерел формування активів підприємства, спрямована на залучення коштів з мінімальною вартістю за збереження нормального рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, що відображає принцип поєднання прибутковості та ризику при управлінні активами, яка має наступний вигляд:

$$\left\{ \begin{array}{l} (1) Z = B_{\text{ккб}} \times I_{\text{ккб}} + B_{\text{дз}} \times I_{\text{дз}} + B \times I_{\text{вк}} \rightarrow \min; \\ (2) I_{\text{в}} + I_{\text{дз}} + I_{\text{кп}} + I_{\text{кз}} = \text{НА} + \text{ОА}; \\ (3) \frac{(I_{\text{ккб}} + I_{\text{кз}})}{\text{ОА}} \leq 1; \\ (4) I_{\text{в}} + I_{\text{дз}} - \text{НА} \geq 3; \\ (5) I_{\text{вк}} \geq 0,5 \times (\text{НА} + \text{ОА}); \\ (6) I_{\text{вк}} \leq a; \\ (7) I_{\text{дз}} \leq b; \\ (8) I_{\text{кз}} \leq c. \end{array} \right.$$

де z – сукупні витрати на залучення джерел формування активів;
 $B_{\text{кз}}, B_{\text{ккб}}, B_{\text{дз}}, B_{\text{вк}}$ – витрати, пов'язані із залученням коштів по кожному джерелу формування активів;

$I_{\text{ккб}}$ – короткострокові кредити банків;

$I_{\text{дз}}$ – довгострокові позики;

$I_{\text{вк}}$ – власні кошти;

$I_{\text{кз}}$ – кредиторська заборгованість та безвідсоткові поточні зобов'язання;

НА – необоротні активи;

ОА – оборотні активи;

3 – запаси;

a, b, c – максимальні обсяги залучення коштів.

Цільова функція (1) запропонованої оптимізаційної моделі забезпечує мінімізацію витрат підприємства на залучення коштів. Змінними величинами моделі є суми коштів з різних джерел, що направляються на фінансування активів, а сталими – витрати на залучення однієї гривні джерел фінансування. Рівняння (2) гарантує умову рівності активів джерелам їх фінансування. Обмеження (3) встановлює структуру джерел фінансування, за якої буде допустимим рівень

поточної ліквідності. Обмеження (4) гарантує досягнення підприємством нормального типу фінансової стійкості. Обмеження (5) визначає мінімальну потребу у власному капіталі за агресивного підходу до фінансування активів, який вимагає залучення мінімального обсягу власних коштів. Обмеження (6)-(8) встановлюють максимальний обсяг коштів, які можна залучити з різних джерел.

При оптимізації джерел формування активів підприємства особливої уваги потребує достовірність та точність вихідних даних. Для побудови адекватної моделі необхідно детально дослідити перспективи розвитку підприємства, які впливатимуть на розмір його активів та аспекти фінансового стану, що визначають вартість залучення коштів.

Таким чином, підставляючи у зазначені рівняння та нерівності інформацію про вартість і максимальні розміри залучення коштів з різних джерел, а також необхідний розмір різних складових активів, буде отримано склад і структуру джерел формування активів, за якої буде досягнуто необхідного рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства та який вимагатиме мінімальних витрат.

Література:

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базилінська – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – 2-е изд., перереб. и доб. / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр: Эльга, 2004. – 656 с.
3. Каріка І.М. Модель оптимізації джерел фінансування оборотних коштів // Научный вестник ДГМА. – 2009. – №2 (5Е). – С. 230-235.
4. Фінансовий аналіз: навч. посіб. /М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.